

เปรียบเทียบปรัชญาอัตถิภาวนิยมของ ซอเรน อาบี คีร์เคกอร์ด กับพุทธปรัชญา A Comparative study of Søren Abbey Kierkegaard's Existentialism and Buddhist Philosophy

ศรุตานนท์ ไรแสง*

Sarutanon Raisang

สาขาวิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Department of Philosophy Gradual School Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: risang0022@hotmail.com

Received : July 6, 2021

Revised : July 16, 2021

Accepted : July 21, 2021

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ “การศึกษาเปรียบเทียบปรัชญาอัตถิภาวนิยมของซอเรน อาบี คีร์เคกอร์ดกับพุทธปรัชญา” นี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ ดังนี้ (๑) เพื่อศึกษาปรัชญาอัตถิภาวนิยมของซอเรน อาบี คีร์เคกอร์ด (๒) เพื่อศึกษาปรัชญาอัตถิภาวนิยมในพุทธปรัชญา และ (๓) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปรัชญาอัตถิภาวนิยมของซอเรน อาบี คีร์เคกอร์ดกับพุทธปรัชญา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและประเภทวิเคราะห์เอกสาร

จากการวิเคราะห์ พบว่า ซอเรน อาบี คีร์เคกอร์ด เสนอว่าชีวิตมนุษย์จะดำรงอยู่ โดยมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับสังคมและผู้อื่น ซึ่งมนุษย์แต่ละคนก็ต้องมีความเป็นตัวตนแบบปัจเจกชน (individual) และต้องมีเป้าหมายของชีวิตหลายมิติ (ontic dimension) ในโลกจริง ๆ ไม่ใช่โลกสมมติขึ้นมา ซึ่งต่อมาแนวคิดปัจเจกชนก็ได้ขยายฐานแนวคิด ออกเป็น ๓ ระดับ คือ (๑) อัตถิภาวะกับสุนทรียศาสตร์ (Aesthetical stage) (๒) อัตถิภาวะกับจริยศาสตร์ (Ethical stage) (๓) อัตถิภาวะกับศาสนา (Religious stage) เพื่อเชื่อมโยงศรัทธา (faith) ที่มีต่อพระเจ้าขัดเกลาลจิตใจของตนเองอย่างบริสุทธิ์ แต่ในทางพุทธปรัชญามองโลกและชีวิตที่ปรากฏในพุทธประวัติของเจ้าชายสิทธัตถะ ที่มองเห็นปัญหาใหญ่ของมนุษย์จึงได้เริ่มดำรงวิถีแก้ไข ในที่สุดได้เลือกทางแห่งการแสวงหาความจริงและความหมายของชีวิตตนนั้นตกอยู่ภายใต้กฎแห่งไตรลักษณ์ ได้แก่ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แต่ด้วยความที่ไม่รู้ของมนุษย์จึงเข้าไปหลงยึดหลงติดอยู่กับความเป็นกลุ่มก้อนของธาตุทั้งหลาย ด้วยอำนาจของความอยากยากเข้าใจผิดคิดว่าเป็นตัวตน แต่ความจริงมันคือ สภาพของความว่างเปล่า ดังนั้น ซอเรน อาบี คีร์เคกอร์ดให้ความสำคัญในหลักศรัทธา

* นางสาวศรุตานนท์ ไรแสง Miss Sarutanon Raisang นิสิตปริญญาเอก Ph.D. Student

(faith) ซึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เพื่อไม่ให้จิตสำนึกหมกมุ่นไปกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมรอบ ๆ ตัวเอง เพราะจะทำให้ตัวเองไปกระทำการสิ่งที่ไม่ดีต่อพระเจ้า แต่ในพุทธปรัชญาให้ความสำคัญในกฎไตรลักษณ์ ดังนั้น ปรัชญาอัตถิภาวนิยมของทั้ง ๒ จึงมุ่งไปถึง “แก่นแท้ของศาสนา” ทั้งสิ้น

คำสำคัญ: การศึกษาเปรียบเทียบ; ปรัชญาอัตถิภาวนิยม; ปัจเจกชน

Abstract

This article aims to analyze “A Comparative Study of Søren Abbey Kierkegaard’s Existentialism and Buddhist Philosophy” is of 3 objectives: (1) to study Søren abbey Kierkegaard’s concept of the Existentialism; (2) to study the concept of the Existentialism in Buddhist philosophy; and (3) to Comparative study of Søren abbey Kierkegaard’s existentialism and Buddhist Philosophy. This is a qualitative research.

In the study of the first objective, it was found that the Søren Abbey Kierkegaard’s suggesting that human life will exist by interacting with society and others In which each human being must have an individual identity and must have the goal of an ontic dimension in the real world, not a fictional world. Which later, the individual concept was expanded to 3 levels: 1) Aesthetical stage, 2) Ethical stage, 3) Religious and religious status to connect. Linking faith to God, purifying his mind purely. And Buddhist philosophy looking at the world and the life that appears in the history of Prince Siddhartha Who saw the big problems of human beings, therefore began to find solutions Finally, choosing the way of seeking truth and the meaning of his life falls under the laws of trinity, namely every Aniccatà, Dukkhatà, Anattatà, but with the unaware of the human being enters into capturing the group of elements. All with the power of a misunderstood desire to be an individual but the truth is Condition of emptiness. Accordingly Søren Abbey Kierkegaard’s giving importance to the faith which is the anchor of the mind In order not to raise consciousness with the social environment around himself because it will make himself go wrong with God But in Buddhist philosophy, it is important in the Three Characteristics (*Tilakkhaṇa*). Therefore, the two existential philosophies therefore focus on the “essence of religion”.

Keywords: Comparative Study; Existentialism; Individual

บทนำ

โดยทั่วไป คนเรามักมีความเชื่อว่า “มนุษย์ได้มุ่งแสวงหาความจริงและความหมายของชีวิต” แต่ที่ผ่านมาการแสวงหาของมนุษย์ดูเหมือนยิ่งไกลห่างออกไปจากความเป็นจริงของชีวิต จึงมีนักคิดกลุ่มหนึ่งเห็นว่ามนุษย์ควรหันกลับเข้ามาหาความหมายในตัวเองด้วยการตระหนักรู้ภายใน เพราะมองเห็นว่ามนุษย์ได้สูญเสียความเป็นตัวตนไปกับสิ่งภายนอกซึ่งมิใช่ความเป็นจริงของชีวิต ความเป็นจริงของชีวิต (Authenticity) หมายถึง การใช้ชีวิตอย่างเป็นชีวิตจริง ๆ โดยเป็นคนเลือกและตัดสินใจเองที่จะทำอะไร ก็เพราะได้เลือกเช่นนั้น ไม่ใช่เพราะสถานการณ์บังคับ ไม่ใช่เพราะระบบบอกหรือกฎกำหนดให้ ความเป็นมนุษย์คือการดำรงอยู่ก่อนสสารัตถะ เป็นสิ่งมีอยู่ในโลก เป็นกระแสชีวิตจริง ๆ ที่ไม่มีอะไรอยู่เบื้องหน้า เบื้องหลังของการดำรงอยู่ เป็นการดำรงอยู่ท่ามกลางสถานการณ์ที่แวดล้อม มนุษย์จึงควรตระหนักรู้ และเลือกตัดสินใจด้วยตัวเองอย่างอิสระและมีความรับผิดชอบในกระทำการนั้น

นักคิดกลุ่มนี้ถูกขนานนามว่า “นักปรัชญาอัตถิภาวนิยม” เพราะมีแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการดำรงอยู่ของมนุษย์ กระตุ้นให้มนุษย์หันกลับเข้าสู่ตนเอง โดยการตระหนักรู้ว่าตัวเองเป็นอย่างไร ความสำเร็จของปรัชญาอัตถิภาวนิยม จึงมีในหลายนัยที่สามารถตอบปัญหาของตัวเองได้ว่าความจริงคืออะไร เมื่อรู้ความจริงนั้นแล้วจะวางตัวหรือวางท่าต่อความจริงนั้นอย่างไร เมื่อมนุษย์รู้จักอัตถิภาวะของตัวเอง อัตถิภาวะจะเป็นพื้นฐานของความรู้ว่าเขาจะดำเนินชีวิตไปอย่างไร ท่ามกลางสถานการณ์ที่เป็นอยู่ การกำหนดคุณค่าและเป้าหมายก็จะเหมาะสมกับความเป็นมนุษย์ผู้ที่รู้จักตัวเอง แทนที่จะแสวงหาแต่คุณค่าหรือสสารัตถะภายนอก ซึ่งนับแต่จะห่างไกลออกไปจากความเป็นจริงที่เป็นไปไม่ได้ ปรัชญาอัตถิภาวนิยมจึงเป็นปรัชญาที่จะทำให้ชีวิตมนุษย์เป็นไปได้อีกกว่าที่เป็นอยู่ เพราะการที่มนุษย์เข้าใจตัวเองว่ามีอยู่อย่างไรมันจะมีผลต่อการเลือกและตัดสินใจด้วยตนเอง ถือเป็นจริยธรรมเบื้องต้นสำหรับมนุษย์ ปรัชญาอัตถิภาวนิยมจึงให้ความสำคัญแก่การดำรงอยู่ของมนุษย์มาก่อนคุณค่าอื่นใด เป็นปรัชญาที่ปรากฏอำนาจจากทฤษฎีมาไว้ในกำมือของมนุษย์ ทำให้มนุษย์เป็นอิสระจากการกำหนดหรือถูกควบคุมจากอำนาจภายนอก มนุษย์จึงสามารถเลือกและตัดสินใจได้ด้วยตัวเอง

ผู้ที่ถือว่าเป็นต้นกำเนิดหรือบิดาของนักปรัชญาสายนี้คือ ซอเร็น อาบี คีร์เคกอร์ด์ (Søren Aabye Kierkegaard, 1813-1855) นักปรัชญาชาวเดนมาร์กที่ได้เสนอปัญหาอัตถิภาวะ (existence) ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตของตนเอง ซึ่งคีร์เคกอร์ด์มีความสัมพันธ์กับพระเจ้าตามหลักคำสอนของศาสนาคริสต์ (นิกายโปรเตสแตนต์) อย่างแน่นแฟ้นและในระบบปรัชญาอัตถิภาวนิยมของเขาจึงเป็นอัตถิภาวนิยมแบบเทววิทยา คีร์เคกอร์ด์ใช้คำศัพท์เพื่อตีความในแนวคิดอัตถิภาวะของตนเองว่า “การกระโดดด้วยศรัทธา” (the leap of faith) กล่าวคือการข้ามจากระดับหนึ่งไปสู่ระดับหนึ่งด้วยการตัดสินใจที่จะกล้ากระโดดเพื่อความก้าวหน้าของอัตถิภาวะนั้น จากคำกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงขอนำประเด็นอัตถิภาวะของพระเจ้าที่ปรากฏในหนังสือ Concluding Unscientific Postscript ซึ่งเป็นผลงานของคีร์เคกอร์ด์

คำสอนของคริสต์ศาสนาตามความเห็นของข้าพเจ้า ควรจะต้องเริ่มต้นจากกิจกรรมของพระคริสต์ และควรจะต้องเป็นเช่นนี้มากขึ้นไปอีก ถ้าหากได้มองในแง่ที่ว่า พระคริสต์มิได้วางระบบคำสอนไว้ตายตัว แต่ทว่าพระองค์ทรงทำการให้เห็นพระองค์มิได้สอนว่ามีการไถ่บาปสำหรับมนุษย์ แต่ทว่าพระองค์ทรงทำการไถ่บาปมนุษย์ให้เห็น...โดยกิจกรรมของพระองค์ พระองค์ทรงแสดงธรรมชาติของพระองค์ ให้มนุษย์เข้าใจ ความสัมพันธ์ของพระคริสต์กับพระเจ้า มนุษย์ ธรรมชาติ และสถานการณ์ของมนุษย์ เป็นไปตามเงื่อนไขของกิจกรรมของพระองค์ สิ่งอื่นทั้งหมดจึงถือได้ว่าเป็นเพียงอารัมภบท

จะเห็นได้ว่าคีร์เคอร์คอร์ดยึดหลักศรัทธาของศาสนาคริสต์เพื่อนำไปสู่การแสวงหา “อัตนัยภาพ คือความจริง” โดยใช้วิธีการเล่าเรื่องผ่านประสบการณ์ชีวิตของตนเอง ต่อมาคีร์เคอร์คอร์ดก็ได้ค้นพบระบบความคิดในปรัชญาอัตถิภาวนิยมว่ามีอิทธิพลในด้านการศึกษาศาสนา จริยธรรมและสุนทรียศาสตร์ จนกลายเป็นแนวคิดเสนอทฤษฎี Stage of life way: aesthetical-ethical-religiousของคีร์เคอร์คอร์ด อันเป็นแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาชีวิต ที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมที่สุด (ontic dimension)

หากมองถึงพุทธปรัชญา ซึ่งเป็นปรัชญาที่ให้ความสำคัญในความเป็นมนุษย์ว่า “ความเป็นมนุษย์ มาก่อนชาติกำเนิด เช่น ความเป็นกษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์หรือศูทร” ความเป็นมนุษย์มิได้ประเสริฐ เพราะชาติกำเนิด แต่ความเป็นมนุษย์จะมีความหมายหรือคุณค่าขึ้นอยู่กับที่การกระทำ^๑ เพราะการกระทำ จึงได้เกิดมาเป็นมนุษย์ และการที่จะได้เกิดมาเป็นมนุษย์ซึ่งพุทธปรัชญามองว่าเป็นเรื่องยาก ดังพระพุทธพจน์ ที่ตรัสไว้ว่า “กิจโง่ มนุสสปฏิลาโภ แปลว่า การได้เกิดมาเป็นมนุษย์นั้นว่ายาก”^๒ แม้การที่จะดำเนินชีวิต อย่างมีคุณค่าก็ยากยิ่ง ฉะนั้น การได้เกิดมาเป็นมนุษย์ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ พุทธปรัชญาจึงเน้นให้มนุษย์ ตระหนักรู้ตัวเอง เพื่อการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า ในการตระหนักรู้ตัวนี้นั้น พุทธปรัชญาได้แสดงไว้ใน หลาย ๆ แห่งด้วยกัน เช่น พระพุทธพจน์ที่ตรัสเตือนให้มนุษย์สำนึกรู้ตนเองว่า “อตตนา โจทยตตานํ แปลว่า จงเตือนตนด้วยตนเอง”^๓ นั้นหมายความว่า “ความสำนึกที่มีอยู่ ไม่มีใครกำหนดให้เป็นไป ไม่มีใคร ตักเตือน เราเองเท่านั้นที่มีสำนึก” เราจึงต้องเตือนตัวเอง แม้พุทธปรัชญาจะยอมรับว่าปัจจัยภายนอก (ปรโตโฆษะ) ยังเกื้อกูลต่อการสำนึกรู้ตัวเองได้ด้วย ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับโลก ภายนอกจึงยังมีความ สำคัญ แต่สิ่งสำคัญเน้นให้เกิดการตระหนักรู้ภายในตนเป็นหลัก ดังเหตุการณ์ตอนหนึ่งในพุทธประวัติ เมื่อครั้งตรัสรู้ใหม่ ๆ พระพุทธเจ้าได้ดำเนินผ่านไปยังไร้ฝ่ายแห่งหนึ่ง พบวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งมีจำนวน ๓๐ คน กำลังพากันตามหาสตรีนางหนึ่งที่ขโมยเครื่องประดับหลบหนีไป พวกเขาจึงพากันตามหานาง ผ่านไปยัง ไร้ฝ่ายพบกับพระพุทธเจ้าจึงกราบทูลถามว่า เห็นหญิงคนหนึ่งผ่านมาทางนี้ไหม พระองค์สอบถาม

^๑ ดูรายละเอียดใน ชุ.สุ.(ไทย) ๒๕/๑๔๑-๑๔๒/๕๓๒.

^๒ ชุ.ธ.(ไทย) ๒๕/๑๘๒/๙๐.

^๓ ชุ.ธ.(ไทย) ๒๕/๓๗๙/๑๕๑.

ทราบความเป็นมาแล้วจึงได้ตรัสถามกลับไปว่า “พวกเธอจะแสวงหาสตรีนหรือแสวงหาตนดีกว่า” จากที่วัยรุ่นกลุ่มนั้นมัวสนใจไปภายนอก คือเรื่องของสตรีนางนั้นด้วยอำนาจของความโกรธ เมื่อได้ฟังดังนั้นจึงทำให้พวกเขาได้สติกลับคืนมาสำนึกรู้ขึ้นมาทันทีจึงตอบว่า “แสวงหาตนดีกว่า พระเจ้าข้า”^๔ แสดงว่าปัญหาไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งภายนอกเพียงอย่างเดียว สิ่งภายนอกเป็นเพียงสถานการณ์ให้เราได้เกิดการเรียนรู้ที่จะแก้ไขที่ตัวเราเอง พระพุทธองค์ได้ตรัสบอกวิธีแก้ไขปัญหาที่แท้จริง คือ การรู้จักตัวเอง จึงได้ประทานวิธีที่ทำให้พวกเขาได้ตัดสินใจเลือกกระทำด้วยตัวเองอย่างอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับพระพุทธพจน์ที่เคยตรัสไว้ในหลายๆ แห่งว่า “ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน คนอื่นใครเล่าจะเป็นที่พึ่งของเราได้”^๕ หลักสำคัญของพุทธปรัชญาอย่างหนึ่งก็คือ มนุษย์ควรทำความเข้าใจตัวเองให้ถ่องแท้ โดยเน้นให้มนุษย์ศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายคือความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในฐานะที่มนุษย์เป็นมนุษย์ มิใช่สิ่งที่ถูกสร้างมา มนุษย์จึงสามารถพัฒนาตัวเองได้ ความเป็นมนุษย์มิใช่ขึ้นอยู่กับอำนาจของผู้สร้างหรือเทพเจ้าองค์ใดที่จะปล่อยให้ไปเป็นไปตามที่กำหนดของโชคชะตา แต่มนุษย์คือผู้กำหนดบทบาทของตัวเอง

ในฐานะที่พุทธปรัชญาเกิดมาก่อนปรัชญาอัตถิภาวนิยม โดยให้ความสำคัญแก่ภาวะความเป็นมนุษย์ จึงเน้นความมีอยู่ของมนุษย์มาเป็นจุดเริ่มต้นในการแสวงหาความจริง และก็เป็นจุดเริ่มต้นเดียวกันของนักอัตถิภาวนิยม เพราะนักอัตถิภาวนิยมคือนักเริ่มต้นในการแสวงหาหนทางใหม่ที่ดีกว่า ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจในประเด็นแนวความคิดของปรัชญาอัตถิภาวนิยมของทั้ง ๒ ทศนะ คือ (๑) ทศนะของคีร์เคกอร์ค กับ (๒) ทศนะของพุทธปรัชญา ว่ามีความเหมือนและความแตกต่างกันอย่างไร จึงเป็นที่มาข้อหาคำขวัญนี้พจน์ “การเปรียบเทียบปรัชญาอัตถิภาวนิยมของคีร์เคกอร์คกับพุทธปรัชญา” ซึ่งผู้วิจัยก็จะทำการศึกษาเปรียบเทียบเพื่อนำไปสู่เนื้อหาที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ไป

ก. ปรัชญาอัตถิภาวนิยมของคีร์เคกอร์ค

เนื่องจากคีร์เคกอร์คให้ความสำคัญกับค่าของปัจเจกชนและหนทางแห่งการแสวงหา สัจจะเชิงอัตวิสัยของมนุษย์แต่ละคนมากกว่าการแสวงหาความรู้หรือความจริงที่มีลักษณะวัตถุวิสัยหรือในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับความจริงที่ชีวิตต้องเผชิญ การตั้งคำถามทางปรัชญาของคีร์เคกอร์ค จึงค่อนข้างให้ความสำคัญกับวิถีดำเนินชีวิตของปัจเจกชนในมิติต่างๆ (ontic dimension) ในแต่ละช่วงชีวิตมนุษย์ ที่แต่ละคนต้องประสบพบกับปัญหา เป้าหมายและความต้องการที่แตกต่างกันออกไป คีร์เคกอร์ค เสนอแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละคนที่ต้องพบและเผชิญด้วยตัวเองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งปรากฏในงานนิพนธ์ระดับในวิถีชีวิต Stages on life's Way เกิดจากการสำรวจชีวิตของคีร์เคกอร์คเองและความคิดที่คีร์เคกอร์คมีต่อผู้หญิงที่กำลังจะแต่งงานด้วย คือ เรียนว่าด้วยสุนทรียศาสตร์, จริยศาสตร์, ศาสนา

^๔ คุรยละเอียดใน วิ.ม.(ไทย) ๔/๓๖/๔๕-๔๖.

^๕ ข.ธ.(ไทย) ๒๕/๑๖๐/๘๒.

ซึ่งคีร์เคอร์คได้แบ่งการดำรงอยู่หรืออัตถิภาวะ (existence) ที่ดำรงอยู่ในโลก (infinite universe) ออกเป็น ๓ ระดับ (stage) และขอบเขต (spheres)

๑. อัตถิภาวะระดับสุนทรียศาสตร์ (Aesthetical stage)

สำหรับประเด็นทางสุนทรียศาสตร์ เนื่องจากคีร์เคอร์คได้พิจารณาประเด็นการดำเนินชีวิตเป็นหลัก ในประเด็นทางสุนทรียศาสตร์นั้น คีร์เคอร์คก็ยังคงชื่นชมมิติสุนทรียศาสตร์ด้านอื่นไปด้วย ซึ่งมีทั้งบทกวี งานละครเวที โดยเฉพาะกับการสร้างสรรค์ศิลปะของนักจิตนิยม (romanticism) ด้วยทัศนะของชีวิต การดำรงชีวิตขั้นสุนทรียะของคีร์เคอร์คถือเป็นขั้นแรกหรือขั้นเริ่มต้นของการดำรงชีวิต ชีวิตขั้นนี้มีลักษณะ หมกมุ่นในแรงปรารถนาทางผัสสะยึดมั่นในความเป็นไปได้มากกว่าความเป็นจริง ยึดตนเองเป็นหลักและ มักชอบกวัดแกว่งความคิดด้วยทัศนะแบบสูญนิยม (nihilism) ที่ใช้วิธีการทั้งจากการเสียดสีและวิธีการ สงสัยแบบวิมตินิยม (skepticism)^๖ รวมถึงเป็นขั้นชีวิตที่ชอบหลีกเลี่ยง “ความเบื่อหน่าย (boredom)” ในชีวิตขั้นนี้ชีวิตของเราจะไร้ความหมายและจุดมุ่งหมายของตนเอง ไม่มีเข็มทิศไม่มีแนวทางแห่งความ รับผิดชอบ ทุกอย่างขึ้นอยู่กับความเสี่ยงจากโชคชะตาและสิ่งแวดล้อม ซึ่งชีวิตดังกล่าวนี้มักที่จะ โหยหาถึงอดีตอันแสนสุขและไม่ยอมรับกับสภาพแห่งความเป็นจริง ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวทำให้อัตถิภาวะ ขั้นสุนทรียะมักพบกับความสิ้นหวัง

“ปัจเจกชนมิได้เป็นส่วนหนึ่งกับพระเจ้าและกับตนเองและมิได้เป็นส่วนหนึ่งกับคนที่ตนรักรวมถึง มิได้เป็นส่วนหนึ่งกับงานศิลปะและงานวิชาการของตน แต่กลับเป็นเหมือนทาสที่เป็นส่วนหนึ่งของทรัพย์สิน เท่านั้น ฉะนั้น การไตร่ตรองหรือสำนึกที่เกิดขึ้นระหว่างตนเองกับนามธรรมกลับกลายเป็นการไตร่ตรอง ที่ลดทอนคุณค่าของตนเอง”^๗

๒. อัตถิภาวะระดับจริยศาสตร์ (Ethical stage)

ประเด็นทางจริยศาสตร์ของคีร์เคอร์คอธิบายว่า จริยศาสตร์ในความหมายแรกคือ “จริยศาสตร์ ในฐานะระดับขั้นของชีวิตในการดำรงอยู่ (mode of ethical)” ในขั้นที่สองรองจากขั้นศาสนา ส่วนความหมายที่สอง ก็คือลักษณะของ “จริยศาสตร์ ที่ดำรงอยู่ในวิถีทางศาสนา (ethical religious)” จริยศาสตร์รูปแบบแรกของคีร์เคอร์คมีความหมายเหมือนกับคำว่า “ศีลธรรม (Sittlichkeit)”

^๖ Doubt and Skepticism ดูรายละเอียดใน Kierkegaard's *Provocations*, Ed.Charles E. Moore, (The Bruderhof Foundation Inc.,: United Kingdom, 2002), pp. 254-258.

^๗ “The individual does not belong to God, to himself, to the beloved, to his art, to his scholarship; no, just as a serf belongs to an estate, so the individual realizes that in every respect he belongs to an abstraction in which reflection subordinates him” TWO AGES THE AGE OF REVOLUTION AND THE PRESENT AGE A LITERARY REVIEW (MARCH 30, 1846) BY S. KIERKEGAARD ดูรายละเอียดใน Kierkegaard's, *The Essential* trans. Howard V. Hong and Edna H. Hong., (Princeton, New Jersey : Princeton University Press, 2000), pp. 252-268.

เป็นบรรทัดฐานของสังคม โดยทั่วไปถือเป็นกฎศีลธรรมอันสูงสุดหรือกฎสากล (the universal) ในการตัดสินเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้กระทำ และการไม่มีศีลธรรมใดสูงกว่า ศีลธรรมมวลชนได้ยึดถือ อย่างไรก็ตาม คีร์เคกอร์ดได้ตระหนักถึงหน้าที่ที่ลึกลงไปกว่านั้น ดังที่ปรากฏในงาน Fear and Trembling เรื่องราวของอับราฮัม (Abraham) กับการบูชายัญ บุตรชายของตนเองได้สร้างหลักการแห่งการเสียสละของอัตถิภาวนิยมขึ้นอยู่กับกฎศีลธรรมอันเป็นบรรทัดฐานทางสังคม กล่าวคือ “ความสงสัยทางศีลธรรมระดับอันตวิทยา (teleological suspension of the ethical)” ซึ่งกรณีอับราฮัมสำนึกถึงหน้าที่บางอย่างที่อยู่เหนือหน้าที่ทางศีลธรรมทางสังคมกับข้อห้ามในการฆ่าผู้บริสุทธิ์และมโนธรรมของตนเองในการเชื่อฟังพระเจ้า

อย่างไรก็ตาม ศรัทธาทางศาสนา คีร์เคกอร์ดต้องการสื่อสารถึงผู้อื่น ในการพิจารณาหลัก จริยศาสตร์ ก่อนรวมถึงเงื่อนไขความรับผิดชอบของตน เพื่อไม่ให้ตกอยู่ในวังวนแห่งสุนทรียศาสตร์ ที่ถือว่าเป็นขั้นระดับชีวิตแห่งการเร่ร่อนไปตามจินตนาการ และยึดติดการเสี่ยงทายของโชคชะตาและยึดติดทางความรู้สึกทางสุนทรียะ

ในกระบวนการรับรู้ได้ระหว่างอภิจริยศาสตร์ (metaethics) หรือจริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐาน (normative ethics) มีมิติทางจริยศาสตร์ที่มีเงื่อนไขต่าง ๆ เหล่านี้ประกอบด้วย

๑. เงื่อนไขในการเลือกระหว่างความจริงภายนอกกับแรงปรารถนาที่รู้สึกจากภายใน
๒. เงื่อนไขในข้อตกลงทางความเชื่อที่กำหนดความดีและความชั่วในการกระทำของเราว่า มีคุณค่าและความจริงหรือไม่
๓. เงื่อนไขในการเลือกระหว่างสิ่งใดจำเป็นต้องทำมากกว่ากับการตอบสนองสถานการณ์ภายนอก
๔. เงื่อนไขในการกระทำที่สอดคล้องกับกฎที่ยึดถือ
๕. เงื่อนไขจากกฎบัญญัติที่ยึดถือโดยทั่วไปสำหรับผู้มีศีลธรรม^๔

ทางเลือกแบบอภิจริยศาสตร์คือทางเลือกทางจริยศาสตร์ที่ไม่สามารถมีกระบวนการรับรู้ได้โดยเฉพาะกับโลกภายนอก เนื่องจากเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากภายใน (inwardly) จึงไม่มีหลักฐานใดให้พิสูจน์ในความจริงทางอภิจริยศาสตร์ได้เลย ในกรณีของอับราฮัม เรื่องความศรัทธาของอับราฮัมที่มีต่อพระเจ้าที่คีร์เคกอร์ดเสนอไว้ในหนังสือ Basic writings of existentialism ว่าในการหาความหมายของชีวิต มนุษย์จำต้องสูญเสียความเป็นตัวของตัวเองหรือปัจเจกของตนเองไป อย่างไรก็ตาม การสูญเสียดังกล่าวถือได้ว่ามีความหมายทั้งนี้เพราะชีวิตมนุษย์ได้ถูกกำกับไว้ด้วยกฎทางจริยธรรมที่มาจากความจริงสูงสุด

^๔ Eulogy on Abraham ตูรายละเอียดยใน Kierkegaard's Fear and Trembling and Repetition, trans. Howard V. Hong and Edna H. Hong, (Princeton, New jersey : Princeton University Press, 1983), pp. 15-23.

กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ความหมายของชีวิตเป็นสิ่งที่เข้าใจได้ก็ต่อเมื่อได้รับการกำหนดบังคับจากกฎจริยธรรมที่เป็นสากลนั่นเอง ซึ่งคีร์เคกอร์ดได้ยกกรณีของอับราฮัมผู้ตัดสินใจขายบุตรชายของตนเองตามคำขอของพระเจ้าและในที่สุดอับราฮัมก็ตัดสินใจขายบุตรชายจริง ๆ แม้ว่าสุดท้ายแล้วจะเป็นการลงใจจากพระเจ๋าก็ตาม ในกรณีของอับราฮัมอาจกล่าวได้ว่าชีวิตมนุษย์มีความขัดแย้งอย่างมาก อันเนื่องจากการกระทำของเขานั้นขัดแย้งกับกฎทางจริยธรรมที่เป็นสากล กระนั้นก็ตามคีร์เคกอร์ดกลับมองว่าการกระทำของอับราฮัมถือได้ว่ามีความหมายอย่างยิ่งแม้ว่าจะถูกประณามจากนักปรัชญาในฐานะของนักจริยศาสตร์ก็ตาม การตั้งข้อสังเกตจากข้อขัดแย้งดังกล่าวนี้ การที่พระเจ้าเรียกร้องการบูชาญัณนั้นไม่ได้เป็นแบบสากล กล่าวคือพระเจ้าตรัสกับอับราฮัมเป็นการส่วนตัวและมิได้ทรงเรียกร้องจากมนุษย์ทุกคนแต่อย่างใด ดังนั้นการเรียกร้องจากพระเจ้าจึงมิได้มีค่าสากลแต่อย่างใด หากแต่เป็นการเรียกร้องส่วนตัวที่มีเพียงอับราฮัมคนเดียวเท่านั้นที่สามารถเข้าใจถึงความหมายของการเรียกร้องครั้งนี้ผ่านศรัทธาที่มีต่อพระเจ้า ซึ่งในแง่นี้อาจจะอธิบายได้ว่าชีวิตของอับราฮัมถือเป็นประเด็นที่เต็มไปด้วยความหมายของชีวิตที่มีลักษณะแห่งปฏิกิริยา (paradox) และมีความหมายซ้อนทับกันอยู่ กล่าวคือมีชีวิตบางชีวิตที่สามารถมีความหมายได้และมีได้ถูกกำกับด้วยมาตรฐานทางจริยธรรมบางชนิดที่เป็นสากล

๓. อັติภาวะระดับศาสนา (religious stage)

สำหรับคีร์เคกอร์ด ศาสนาที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับตลอดทั้งชีวิตก็คือศาสนาคริสต์ (Christianity) และประเด็นทางศาสนาก็ยังเป็นประเด็นสำคัญที่คีร์เคกอร์ด เสนอเพื่อวิพากษ์ วิจารณ์และพยายามสร้างแนวทางให้กับทุกคน เพื่อตระหนักถึงการเผชิญหน้ากับพระเจ้าด้วยตนเอง โดยกล่าวว่าศาสนาคริสต์เป็นการครอบงำ ซึ่งในยุคสมัยของคีร์เคกอร์ด คือศาสนาคริสต์นิกายลูเทอแรน เป็นนิกายโปรเตสแตนต์ที่ยึดถือคุณค่าของบาป (sin) ความรู้ผิด (guilt) ความเจ็บปวด (suffering) และความรับผิดชอบส่วนตัว (individual responsibility) ซึ่งคุณค่าเหล่านี้กลายเป็นพื้นฐานการมองโลกของคีร์เคกอร์ดและเป็นสิ่งที่ฝังอยู่ในความคิดของเขาด้วย โดยเฉพาะเรื่องราวของบิดาและเหตุการณ์ในครอบครัวของเขาประสบพบเจอมาจนค่อนข้างมีอิทธิพลต่อเขาอย่างสูง โดยคีร์เคกอร์ดมองว่า “ศรัทธา (faith)” ของคริสเตียนนั้นเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับความลึกซึ้งในเนื้อหาการสอนแต่อย่างใด เป็นเพียงแรงปรารถนาทางอັติภาวนิยมของปัจเจกชนที่ไม่ขึ้นอยู่กับวัตถุหรือบุคคลใดภายนอก^๙

“ศรัทธา” คือ เป้าหมายและถือเป็นภาระที่สำคัญของมนุษย์ เนื่องจากมีเพียงแต่ศรัทธาเท่านั้นที่จะทำให้มนุษย์แต่ละคนมีโอกาสที่จะเข้าถึงตัวตนที่แท้จริง คือภาระของชีวิตที่พระเจ้าจะพิจารณาเพื่อชีวิตอันเป็นนิรันดร์ (eternity) ถือเป็นอັติภาวะที่มีความรับผิดชอบอย่างใหญ่หลวงต่อการดำรงอยู่ของตนเอง

^๙ Christ (the God-Man) ดูรายละเอียดใน Kierkegaard's *Training in Christianity*, trans. Walter Lowrie, (London : Oxford University Press, 1944), pp. 86-95.

เป็นการเลือกระหว่าง “การหลุดพ้น (salvation)” และการถูกสาปแช่งลงโทษ (damnation) นอกจากนี้ “ความวิตกกังวล(anxiety)” คือ ลางสังหรณ์ในการระของความรับผิดชอบต่อสิ่งที่จะเกิดขึ้นในขณะที่ตนเองได้ยืนอยู่ต่อหน้า ซึ่งเป็นช่วงเวลาแห่งการตัดสินใจเลือกนั่นเองการตัดสินใจนำความวิตกกังวลมาสู่ชีวิต ซึ่งความวิตกกังวลมีอารมณ์อยู่ ๒ ด้าน ด้านแรก คือ ภาวะความกลัวในการเลือกเพื่อชีวิตที่หลุดพ้น ส่วนด้านที่สอง คือ ความกลัวในเสรีภาพของตนเอง ทั้งนี้ คีร์เคอโรว์ เห็นว่า การเลือกนั้นจะเกิดขึ้นอย่างฉับพลันและเป็นการบรรจบด้วยเวลากับสภาวะนิรันดร์ที่อยู่เหนือกาลเวลา ในการทบทวน (repetition) ในงาน The Sickness Unto Death ของ คีร์เคอโรว์ที่ปรากฏในนามปากกาชื่อ Anti-Climacus ได้ยังได้กล่าวถึงตัวตนว่า “ตัวตนคือ ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวพันระหว่างกันในตัวมันเอง” แต่กว่าตัวตนจะยอมรับ “พลังที่ก่อปรตัวตนขึ้นนี้” มันก็ต้องเผชิญกับความสิ้นหวังที่ทำลายการเข้าถึงสภาวะของตัวตน ดังนั้น ในการรักษาความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างตัวของตัวตนเอง โดยต้องสร้างความศรัทธาอย่างมั่นคงกล่าวคือภาวะกับความว่าง

ในคริสต์ศาสนาและพระเจ้า จึงเป็นเรื่องของศรัทธาของปัจเจกภาพ (individuality) เป็นหลักธรรมคำสอนของพระเยซูคริสต์ (Jesus Christ) ที่มองว่าศรัทธาในศีลธรรมที่ไร้เหตุผล (virtue of the absorb) ที่มีความสมบูรณ์และดำรงอยู่เหนือทุกสิ่ง แต่กลับแปรสภาพมาเป็นมนุษย์ ในความสัมพันธ์ระหว่างความจริงที่ดำรงอยู่ภายนอกกับช่วงเวลาของคริสตชน แตกต่างจากหลักการของโสเครติสที่ได้อ้างว่าความจริงสูงสุดดำรงอยู่ในทุกคน ถ้าต้องการเข้าถึงความจริงก็ต้องระลึกตามแบบวิภาษวิธีเท่านั้น ซึ่งคีร์เคอโรว์ ถือว่าเป็น “การระลึกที่ดำเนินไปข้างหน้า” มนุษย์ก็ยังคงอยู่ในเงื่อนไขที่จำกัด กล่าวคือเงื่อนไขแห่ง “บาป (sin)” ที่มีเป็นสิ่งที่ละอายต่อพระเจ้า “บาปสิ่งเดียวที่พระเจ้าไม่สามารถอภัยโทษให้ได้ นั่นก็คือการปฏิเสธที่จะเชื่อในความยิ่งใหญ่ของพระองค์ !”

ข. ปรัชญาอัตถิภาวนิยมในพุทธปรัชญา

พุทธปรัชญาเป็นปรัชญาที่มีท่าทีแย้งต่อระบบปรัชญาอินเดียโบราณ โดยเฉพาะปรัชญาของพราหมณ์-ฮินดูที่มีอยู่ขณะนั้น การเกิดขึ้นของพุทธปรัชญา จึงเกิดขึ้นท่ามกลางสังคมที่เคร่งครัดอยู่ด้วยระบบ จารีต ประเพณีตามคัมภีร์พระเวทที่มีหลักคำสอนแบบตายตัว พิธีกรรมในการปฏิบัติอันเคร่งครัดของเจ้าลัทธิต่างๆ รวมทั้งความเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติคือเทพเจ้าด้วย จึงเรียกว่าพุทธปรัชญาเกิดขึ้นท่ามกลางหมู่เจ้าลัทธิแห่งเทวนิยม ที่มุ่งสอนอยู่ในเรื่องของอัตตาที่เหนืออัตตา แต่พุทธปรัชญากลับปฏิเสธอัตตา พุทธปรัชญาจึงดูเหมือนว่าเป็นคู่ปรับกับลัทธิต่าง ๆ โดยเฉพาะศาสนาพราหมณ์ที่มีมาก่อนอย่างยาวนาน พุทธปรัชญาจึงมีท่าทีที่ได้แย้งต่อระบบปรัชญาดั้งเดิมของอินเดียโดยตรง เหมือนท่าทีของนักอัตถิภาวนิยมที่เกิดขึ้นในสังคมชาวยุโรปตะวันตก เป็นคู่ปรับต่อระบบปรัชญาเทวนิยมที่มีอยู่ก่อนในอดีต โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องอภิปรัชญาที่มันเกินเลยความเป็นจริงของมนุษย์

พุทธปรัชญาเป็นต้นแบบปรัชญาอัตถิภาวนิยมคือให้ความสำคัญแก่ความเป็นมนุษย์มาเป็นอันดับแรก การได้เกิดมาเป็นมนุษย์ถือเป็นเรื่องสำคัญเพราะได้มาโดยยากและการจะใช้ชีวิตให้ดีและถูกต้องได้ก็ยิ่งยาก มนุษย์จึงมีปัญหาเพราะมนุษย์คือผู้สร้างสรรค์หรือทำลาย มิใช่การดลบันดาลของเทพเจ้า ความมีอยู่ของมนุษย์จึงมีความสำคัญต่อสิ่งมีอยู่ในโลก เพราะความมีอยู่ของมนุษย์จึงให้ความหมายต่อสิ่งมีอยู่ในโลก ถ้าหากไม่มีมนุษย์สิ่งที่มีอยู่ในโลกทั้งปวงก็ไร้ความหมาย พุทธปรัชญาจึงเป็นปรัชญาของมนุษย์โดยมนุษย์และเพื่อมนุษย์ แนวคิดอัตถิภาวนิยมแบบพุทธมีอยู่ทั้งสองแบบคือแนวคิดในแบบที่เป็นอภิปรัชญาคือความมีอยู่ของกฎสากลเป็นสิ่งที่ตามธรรมชาติจะมีผู้รู้หรือไม่รู้มันก็ตาม มันก็มีอยู่เป็นอยู่อย่างนั้น เป็นความมีอยู่ในเชิงปริวิสัย แต่สามารถปรากฏต่ออตวิสัยของมนุษย์ให้รู้ได้และแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นมนุษย์

ความหมายของมนุษย์ในพุทธปรัชญาจึงเป็นเพียงสิ่งมีส่วนประกอบอยู่ ๕ อย่าง เป็นสภาวะของสิ่งมีอยู่ในโลก และตกอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติ คือ กฎแห่งไตรลักษณ์ ได้แก่ อนิจจัง ความเป็นสิ่งไม่เที่ยงแท้ถาวร ทุกขัง ความเป็นทุกข์ คือ ทนอยู่ในสภาพของตนไม่ได้ตลอดไป อนัตตา คือ ความมิใช่ตัวมิใช่ตน เป็นของว่างเปล่าจากสิ่งที่จะยึดถือเอาได้ว่าเป็นตัวตน แต่ด้วยความที่ไม่รู้ของมนุษย์จึงเข้าไปหลงยึดหลงติดอยู่กับความเป็นกลุ่มก้อนของธาตุทั้งหลาย ด้วยอำนาจของความอยาก ความยึดอย่างเข้าใจผิดคิดว่าเป็นตัวตน แต่ความจริงมัน คือ สภาพของความว่างเปล่า ความมีอยู่ในความหมายของพุทธปรัชญาจึงมีอยู่อย่างมิใช่ตัวมิใช่ตน

บทสรุป

คำถาม “ฉันคือใคร? (Who I am ?)” ประเด็นคำถามดังกล่าวนี้มีได้ตอบสนองเนื้อหาทางวิชาการตามที่ยึดถือกันทั่วไป แต่เป็นคำถามเพื่อต้องการให้เกิดการวิเคราะห์ตนเอง (self-analysis) ด้วยเหตุผลที่เซนทอ็อกส์ตินมิได้พิจารณามนุษย์ในฐานะวัตถุ ทำให้คำถามของเซนทอ็อกส์ตินเข้ามามีบทบาทที่สำคัญต่อคิรีเคอर्टมากกว่ากลุ่มองค์กรศาสนาที่ยึดหลักการและพิธีกรรมทางศาสนาเป็นหลัก ซึ่งคิรีเคอर्टค้นหาประเด็นการพิจารณาที่มีรูปแบบใหม่สำหรับคำถามเชิงอัตถิภาวะหรือการดำรงอยู่ของคริสตชนในตรงจุดนี้เองที่คิรีเคอर्टได้รับยอมรับว่าตัวเองได้เรียนรู้ อัตถิภาวะที่แท้จริงนั้นมีใช่อัตถิภาวะแห่งการรู้คิด แต่ต้องเป็นอัตถิภาวะที่แท้จริง คือ อัตถิภาวะที่ดำรงอยู่อย่างมีคุณธรรมทำให้คิรีเคอर्टการตีความหมายของอัตถิภาวนิยม คือ อัตถิภาวะที่แท้จริง (Subjectivity and Truth) หมายถึงอัตถิภาวะของมนุษย์จะดำรงอยู่ (existence) และมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับสังคมและผู้อื่น แต่มนุษย์แต่ละคนก็คือปัจเจกชน (individual) ผู้ที่มีความหมายในตนเองและมีเป้าหมายชีวิตเป็นของตนเอง

ผู้วิจัย เห็นว่าความหมายชีวิตของตนเองได้ในขณะที่ดำรงอยู่ร่วมกับผู้อื่นจึงต้องมีหลักเกณฑ์ในการค้นหาสิ่งที่มีความหมายต่อชีวิตของตนเองและรวมถึงสามารถวิเคราะห์ตนเองพร้อมกับสิ่งเร้าภายนอกที่เข้ามากระทบผ่านทางอำนาจของมวลชน วาทกรรม และความต้องการของผู้อื่น โดยเชื่อว่าสำหรับมนุษย์ที่ดำรงอยู่ในทฤษฎีของความคิดที่บริสุทธิ์นั้น เป็นเพียงการเพ้อฝัน เนื่องจากความจริง ควรเป็นจริงสำหรับการดำรงอยู่ การที่มนุษย์คนหนึ่งจะมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขนั้นควรสำนึก ถึงหลักศรัทธา (faith) เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เพื่อไม่ให้จิตสำนึกหมกมุ่นไปกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมรอบ ๆ ตัวเอง เพราะจะทำให้ตัวเองไปกระทำการที่ผิดต่อพระเจ้า เนื่องจากคีร์เคกอร์คให้ความสำคัญกับค่าของปัจเจกชนและหนทางแห่งการแสวงหาสัจจะเชิงอัตวิสัยของมนุษย์แต่ละคนมากกว่าการแสวงหาความรู้หรือความจริงที่มีลักษณะวัตถุวิสัยหรือในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับความจริงที่ชีวิตต้องเผชิญ การตั้งคำถามทางปรัชญาของคีร์เคกอร์ค จึงค่อนข้างให้ความสำคัญกับวิถีดำเนินชีวิตของปัจเจกชนในมิติต่างๆ (ontic dimension) ในแต่ละช่วงชีวิตมนุษย์ ที่แต่ละคนต้องประสบพบกับปัญหา เป้าหมายและความต้องการที่แตกต่างกันออกไป

โดยคีร์เคกอร์ค เสนอแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละคนที่ต้องพบและเผชิญด้วยตัวเองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งปรากฏในงานนิพนธ์ระดับในวิถีชีวิต Stages on life's Way เกิดจากการสำรวจชีวิตของคีร์เคกอร์คเองและความคิดที่คีร์เคกอร์คมีต่อผู้หญิงที่กำลังจะแต่งงานด้วยคือ เรย์น ว่าด้วยสุนทรียศาสตร์, จริยศาสตร์, ศาสนา ซึ่งคีร์เคกอร์คได้แบ่งการดำรงอยู่หรืออัตถิภาวะ (existence) ที่ดำรงอยู่ในโลก(infinite universe) ออกเป็น ๓ ระดับ (stage) ซึ่งคีร์เคกอร์ค กล่าวว่า “การยึดมั่นและอุทิศตนอย่างแน่วแน่ต่ออัตถิภาวะระดับสุนทรียะจะไม่มีทางนำไปสู่ อัตถิภาวะระดับจริยะได้ แม้กระทั่งความฉุนเฉียวดุตันของอัตถิภาวะระดับจริยะก็จะไม่ก่อให้เกิดการเริ่มต้นของอัตถิภาวะระดับศาสนา”

ส่วนทางด้านแนวคิดอัตถิภาวนิยมในพุทธปรัชญาเกิดขึ้นมาพร้อมกับท่าทีการมองโลกและชีวิตของเจ้าชายสิทธัตถะ จากการมองเห็นปัญหาใหญ่ของมนุษย์จึงได้เริ่มดำริหาวิธีแก้ไข ในที่สุดได้เลือกทางแห่งการแสวงหาความจริงและความหมายของชีวิต ในการค้นหาตัวเองที่มีอยู่ในขั้น ๕ ก็พบว่ามันไม่มีความรู้ชนิดนี้จึงสามารถหลุดละตัวตนได้ เพราะความจริงมันไม่มีทั้งผู้รู้และสิ่งที่ถูกรู้ มีเพียงความรู้ตามเป็นจริง จึงอยู่เหนือทุกสิ่งที่มีความหมายว่ามีและไม่มี เป็นอิสระจากความเป็นและมี แต่เพราะความรู้ยังไม่มี ความเป็นและความไม่มีจึงมี เมื่อความรู้มี ความเป็นและความไม่มีจะไม่มี ซึ่งความเป็นมนุษย์ในความหมายของพุทธปรัชญา คือ ขั้น ๕ ความมีอยู่ของมนุษย์ก็คือความมีอยู่ของขั้น ๕ ความมีอยู่ของขั้น ๕ จึงเป็นความมีอยู่อย่างไม่มี คือ ไม่มีความเป็นสัตว์ บุคคล ตัวตน เรา เขา เป็นเพียงขั้น ๕ อันรวมตัวกันอยู่ของธาตุทั้งหลาย กล่าวคือแนวคิดอัตถิภาวนิยมในพุทธปรัชญา กล่าวถึง สิ่งที่มีอยู่คือหลักสากลที่มีอยู่ดำรงอยู่เป็นธรรมดาเป็นสิ่งที่แน่นอน โดยไม่จำเป็นว่าใครจะรู้หรือไม่รู้ก็ตาม คือ ไม่ขึ้นอยู่กับการรับรู้ของมนุษย์แต่สามารถปรากฏให้รับรู้ได้เป็นความมีอยู่อย่างเป็นปรนัยและมีอยู่ในฐานะที่ปรากฏแก่อัตวิสัยของมนุษย์เท่านั้นเอง

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เป็นคำถามที่ทำให้มนุษย์คนหนึ่งลุกขึ้นมาตอบคำถามที่ว่า ชีวิตคืออะไร อะไรคือความสุขของชีวิต หรือแม้แต่คำถามที่ว่า แก่นแท้ของชีวิตอยู่แห่งหนใดนั้น ผู้วิจัยก็ได้แสดงทัศนะของนักปรัชญาชาวเดนมาร์กที่ชื่อว่า เซอเรน อาปี คีร์เคกอร์ด หลากหลายมุมมองทางความคิดที่ได้สั่งสมมาตลอดชีวิตของเขาไว้ และย้อนกลับมามองทัศนะของทางพุทธปรัชญาในสมัยพุทธกาล ครั้งที่พระพุทธเจ้าได้ถือกำเนิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะและพระเวสสันดรโดยเรื่องราวที่ว่ามานี้ ซึ่งเป็นกรณีศึกษาในฐานแนวคิดเรื่องศรัทธาและความเชื่อ ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยเชื่อว่าการเกิดแนวคิดของทั้ง ๒ ปากฝั่งทางศาสนามีจุดร่วมในฐานแนวคิดศรัทธาและความเชื่ออย่างจะแยกออกจากกันได้ เพียงแต่แตกต่างกันเพียงสถานการณ์ที่ประสบพบเจอเท่านั้นที่ต่างกัน

บรรณานุกรม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

สมาคมพระคริสตธรรมไทย, **พระคริสตธรรมคัมภีร์ (Thai Holy Bible) ฉบับ ค.ศ. ๑๙๗๑ (ขนาดย่อ ปี ค.ศ. ๑๙๙๘)**, พิมพ์ครั้งที่ ๒๘. กรุงเทพมหานคร : สมาคมพระคริสตธรรมไทย, ๒๕๕๓.

Kierkegaard's, **Fear and Trembling and Repetition**. trans. Howard V. Hong and Edna H. Hong. Princeton, New jersey : Princeton University Press, 1983.

_____. **Provocations**. Ed. Charles E. Moore. The Bruderh of Foundation Inc. United Kingdom, 2002.

_____. **The Essential**. trans. Howard V. Hong and Edna H. Hong. Princeton, New jersey : Princeton University Press, 2000.

_____. **Stages on life's way**. trans. Howard V. Hong and Edna H. Hong. Princeton, New jersey : Princeton University Press, 1988.

_____. **Training in Christianity**. trans. Walter Lowrie, London : Oxford University Press, 1944.

Joakim Garff. **Soran Kierkegaard A Biography**. Princeton, New jersey: Princeton University Press, 2005.